

mu kupčija dobička verže. Očitne razstave blagá, ktere se po mnozih deželah napravljajo, so posebno dobra pomoč, de zamoreta fabrikant in rokodelec svoje izdelke svetu pokazati, in če je njih blagó posebno lepo ali dobro in tudi po ceni spoznano, si tudi kupcov privabiti, de gré njih blagó potem v druge, ptuje in zlo daljne dežele. Takó se razširjuje kupčija po svetu, in marsiktera majhna deželica pošilja veliko blagá v daljne ptuje dežele in dobíva za-nj denarje nazaj. Krajnska, Koroška, Štajarska dežela — postavimo — niso velike dežele, in vunder jim železniina, sita, popír i. t. d. tudi iz tujih dežel vsako léto veliko tavžent goldinarjev donesó. Koliko tavžent in tavžent kosov Loškiga platna je prodala Krajnska dežela nekđaj čez morje!

Kér vsaka deržava tolikanj boljši stojí, kolikor več svojiga blagá v ptuje dežele spečá, in kolikor menj svojiga denarja v ptuje dežele za ptuje blagó pošilja, je misel naše vlade gotovo velike hvale vredna, de povabi fabrikante, obertnike in rokodelce vsih deželá avstrijanskiga cesarstva, de naj pošlejo svoje blagó v veliko razstavo, ki se bo prihodnje léto 1851 v Londonu, poglavitim mestu angležkiga kraljestva, napravila.

Pa vlada ne vabi le fabrikantov in rokodelcov k ti imenitni razstavi s samo dobro besedo, ampak cesar so na svét kupčijniga ministra 7. dan majnika dovolili, de se imajo vsi stroški za vožniino blagá v London in iz Londona nazaj iz deržavne kase plačati, de tedaj za poslanje blagá v razstavo ne bojo fabrikantov in rokodelcov nobeni drugistroški (unkoštinge) zadéli, kakor sami tisti, de bo vsaki fabrikant ali rokodelec svoje blagó pripeljal na mesto razstavne komisije v svoji deželi, ki bo za sprejém blagá in za rzsodbo, ali je blagó za poslanje v London tudi vredno, v vsaki deželi postavljena.

Od vsih Svetih noter do 15. listopada tega léta mora vse blagó na mesto deželne komisije postavljeno biti, ktera ga bo po tem v London poslala.

Kar je fabrikantam in rokodelcam še več od te razstave vediti potreba, bomo povedali drugo pot.

(Konec sledí.)

Kakó bojo sodbe po novih postavah?

ali

kaj je poróta ali sôdba po prisežnih možéh ali porotcih?

(Konec.)

Kér bo pravda očitna, bo sodnišnica vsacimu odrašenimu človeku odperta, de sme poslušat priti.

Tožník, sodni vradniki, zatoženi z svojim zagovornikam, priče in porotci se vsedejo vsak na svoje mesto. Nar poprej bo tožník dokazal pregreho in krivico zatoženiga; še enkrat se zatoženi in priče, ki zoper njega in za njega govore, ob kratkim zaslišijo; potem se začne zatoženec sam zagovarjati ali ga kak pravdosrednik zagovarja. Ko se je vse to zgodilo, povzame (resumirt) predsednik celo pravdo še enkrat v kratkih besedah in postavi pričijočim porotcam eno ali več vprašanj, na ktere imajo samo to odgovoriti: ali je zatoženec kriv ali ni kriv. Še enkrat rečemo, de porotci imajo le soditi: ali po svoji vésti mislijo, de je kdo to ali uno pregreho, postavimo, tatvíno, goljufijo, moritev i. t. d. dopernesel ali ne, — sodniki določijo po tem rzsodku kazin ali štrafingo.

Kakor hitro se bile porotcam vprašanja postavljene, zapustijo sodnišnico in se podajo v bližnjo sôbo, kamor noben drug človek ne sme; tù tako dolgo ostanejo in se ne smejo pred ločiti, dokler rzsodbe niso storili,

Porotec da na vsako postavljeno vprašanje le po svoji vésti odgovor in samo to réče, de obdolženiga kriviga spozná ali nekriviga. Izvoljeni verhovnik je vodnik te skrivne pomenitve porotcov. Ko so vsi porotci svoj odgovor dali, se štejejo vsi glasovi (štíme) skupej, de se zvé ali so vsi edinih misli, ali le čezpolovična ali dve tretjini i. t. d. Zakaj tudi tukaj postava ukaže, de po večini glasov rzsodba veljá.

So porotci svojo rzsodbo storili, se podajo spet v sodnišnico, in verhovnik oznani z glasno besedo vsim pričijočim storjeno rzsodo ter pravi: zatoženec je kriv, ali ni kriv.

Če je zatoženi kriv spoznan, nimajo cesarski sodniki nič družiga storiti, kakor postavne bukve (zakon) odpreti in po naukazu postave kazin ali štrafingo določiti, ktera je na to ali uno pregreho ali hudodelstvo postavljena.

Če pa zatoženi ni kriv spoznan, se berž izpusti.

Obá, zatoženec in tožník, pa imata pravico, se zoper storjeno rzsodbo pritožiti pri vikšim deželnim sodništvu, ali prositi, de se ta cela pravda zaverže, če imata veljavne vzroke za tó! Obsojenimu je tudi pot odperta, na milost cesarja se obrniti in ga prositi, de naj se mu kazin polajša.

Iz te kratke razlage vsak lahko veliko imenitnost nove sôdbe po porótah spozná, in kakó imenitna je naloga porotcov, ker na to, kar oni rekó, se opira kaznovanje ali oprostenje zatoženih. Na njih je vse ležeče. Oni ne sodijo po čerkah sodniških postav, ampak le po svoji vésti; torej morajo porotci pošteni možje brez vse enostranosti biti in vedno le pravico pred očmi imeti.

C. k. licealna bukvarnica v Ljubljani.

Kér smo obljubili v „Novicah“ zgodovíno in sedanjí stan Ljubljanske c. k. licealne bukvarnice popisati, spelnemo to obljubo toliko raji, kér vémo, de bomo s tem popisam mnogim domorodcam vstregli, pa tudi vnanjim prijatlam slovstva zadostili in jih — popotovaje skozi Ljubljano — privabili, licealno knjigarnico obiskati.

Ljubljanska bukvarnica šteje zdaj 20727 knjig različniga zapopadka, ktere so v 31943 terdih, in v 2010 mehkih zvezkih v bukvišu shranjene. Začetek Ljubljanske knjigarnice pa je bil tále:

Po visocim ukazu vikšiga Dunajskiga dvorniga vradstva 10. grudna 1788 je bilo po navodu 4. veliciga travna in 22. kimovca 1782 zapovedano, bukve in rokopise vzdignjenih samostanov notranjiga Estrajha skupej spraviti in popisati, de se ne raznesó in pogubé.

Tega déla se je bil po visocim naukazu 11. veliciga travna 1789 natranjo-avstrijanskiga poglavarstva tačasni učenik modroslovja in začasni vodja modroslovskih učeliš v Ljubljani Franc Wilde poprijel. Pričel je bil s popisovanjem bukev, ktere so bile iz raznih na Krajskim bivših samostanov (kloštrov) in družih bukviš skupej spravljene, in je popisal zaporedama bukve naslednjih bukviš: 1. bukve tačasne kmetijske družbe, 2. bukve žlahtniga Dragotina Pera, poglav. vikarja in mestniga fajmoštra pri Ljubljanski stolni cerkvi; 3. bukve Zatiškiga, 4. Avguštinarskiga, 5. Jezuitarskiga, 6. Kostanjevškiga, 7. Kartajzarskiga (v Bistri), 8. Diskalcijatskiga in Tibajnskiga samostana, vsih skupej 19,415 zvezkov. Od téh bukev je imenovani učenik vse dvojíne (duplikate) odbral, boljši vredil, slabější pa za prodaj odložil, kterih je bilo 7500, in ktere so bile veliciga travna 1794 po očitni dražbi za 862 gold. in 14½ krajc. prodane.

Kér je tedej toliko bukev skupej prišlo, je cesar Leopold II. v létu 1791 sklenil, de naj se v Ljubljani

očitna licealna bukvarnica napravi, za katero je bilo po-
hištvo v šolah v drugim nadstropju pripravljeno, in
za varha omenjeni učenik modroslovja izvoljen, kterimu
se je za oskerbnništvo knjigarnice, čez njegovo učeniško
plačilo, še vsako léto 200 gold. plačevalo, in stano-
vanje poleg bukvarnice dalo.

De bi se novonapravljena licealna bukvarnica ob-
deržala in od léta do léta množila, ji je bilo po viso-
cim ukazu c. k. dvorne gosposke 31. grudna 1791
vsako léto 300 gold. v pripomoč dodeljeno, kateri so bili
pa v léto 1809 za 200 gold. povikšani, in po tém ta-
kim ima še dan današnji Ljubljanska bukvarnica 500
gold. dohodkov na léto. Za ta denar se pa ne kupu-
jejo same bukve, ampak iz imenovanih dohodkov se
plačuje tudi bukvoéz za vezanje novih in prevezova-
nje starih in poškodvanih bukev, in kar je popírja, pe-
rés, čertnikov, tinte i. t. d. za pisarnico in bravnico
treba, se tudi iz omenjenih denarjev omišljuje; kateri
stroški bukvarnišne dohodke vsako léto precej prikraj-
šajo.

De bi se pa ta nova naprava licealne bukvarnice
s pridam rabila, se je 15. svečana 1794 za občno
rabo odperla.*) Dérli so va-njo uka željni bravci in
šolska mladost takó, de je bilo veselje viditi, in sicer
s tako radovednostjo in takó pogostama, de jim je že
takrat dostikrat prostora zmanjkovalo, posebno pa od
tega časa, ko smo bili po Francozki vladbi od léta
1813 zopet pod našo Avstrijansko vladarstvo prišli.
Akoravno je v nji za bravece 50 sedal pripravljenih,
se jih je prav dostikrat, posebno pozimi ali proti veli-
kim šolskim spraševanjem toliko v bravnico nabralo, de
jih je večidel ob torkih ali četertkih moglo tretjino ali
polovico stati, ali pa zavolj pomanjkanja prostora še
cjo bravnico zapustiti.

Kakor iméniki bravcov, kateri so bili do léta 1848
zapovedani v vsaki očitni bukvarnici, spričujejo, je ob-
iskovalo nekoliko lét sém, posebno pa od léta 1839,
kar se je bila dala bravnica skorej na pol veči od po-
prejšnje razširiti, na léto čez 10, 11, 12 včasih pa
še celó blizo 13 tavžent bravcov iz vsih stanov razun
profesorjev, kateri imajo pravico bukve na dom jemati.
Bukve vsih razdelkov se tú prav pridno beró: gerčki,
latinski, nemški in laški klasikarji, zemljopisi, zgodov-
vinske, matematiške in natoroslovske bukve, tudi slo-
vanskih so se braveci dvé léti sém prav čversto in z veli-
kim veseljem poprijeli, tudi pridno se beró jezikoslov-
ske, zdravilske bukve i. t. d. Samo bogoslovske bukve
nar bolj pri miru ležé, mende zató, kér imajo bogo-
slovci svojo lastno bukvarnico v semenišču.

(Dalje sledí.)

Nova nesreča ognja v Vodiški fari.

Vodíce 31. maja 1850. V pondeljik pred prazni-
kam sv. rešn. telesa, to je, 27. t. m. zvečer ob 10. uri
je že spet v Vodiški fari, v Bukovci 5 kmetiških hiš z
drugimi poslopljemi vred pogorelo. Pri prvi hiši je zgo-
relo tudi 7 glav govéje živine, ljudi pa vender ni no-
beden poškodvan. Skorej ne moremo drugač misliti, ka-
kor de je bilo zažgano, ker je na podu (skednju) za-
čelo goreti, kjer ni imel po dnevi nobeden nič opraviti,
in ker tudi per tisti hiši nobeden tobaka ne pije. In pa
še iz več družih vzrokov to lahko sodimo. Kam bomo
prišli, če se hudobneži in malopridni berači ne bojo bolj
uganjali in strahovali?

Bukovski pogorelci so sicer vsi zavarvani, pa ker

*) Odperta je celo šolsko léto, razun sabot, nedelj in zapo-
vedanih praznikov, zjutrej od 10 do 12, popoldan pa od
3 do 6 vsakimu prijatlu branja in slovstva raznih razdelkov.
Pisatelj.

niso za veliko in ker je škode čez 7000 gld., spet pro-
sim, de bi nam miloserčni ljudje kake darove podelili.

Jernej Arko, Vodiški fajmošter.

Pomagajmo svojim bratom na Štajarskim!

Novice so že unidan opomnile neizrečene škode, ki
je Štajarce poleg Save od Brešc do Rajhenberga
po povodnji in toči zadela. Taka nevihta je bila, de
so ljudje mislili, de je sodni dan. Pridelki po njivah, v
nogradih, senožetih niso le do čistiga pokončani — am-
pak, kjer je nevihta razsajala, ni ne njiv, ne nogra-
dov, ne senožet — vse je s peskam posuto.

Škoda je strašna! 20 sosésk je ob vse prišlo.

Pomagajmo revežem, — pomagajmo jim hitro! Saj
so naši bratje, naši bližnji sosede! Novice bojo rade
prejemale milodare, in jih odrajtale na svoje mesto.

Pomagajmo!

Nova knjiga.

*Nova nabera laških, nemških in slovenskih
pogovorov.* Na svitlo dal Jožef Premru, c. k.
gimnazijalni učenik, t. č. učenik slovenskiga jezika in
slovstva i. t. d. V Gorici 1850 v zalogi Paterno-
litove tiskarnice; v veliki osminki obseže 255 strani,
veljá 40 kraje.

Slovenci smo dobili s pričijočim délam koristne bu-
kve, kakoršnih dosihmal še nismo imeli; drugi narodi
pa imajo enacih knjig več in že dolgo. Takó napre-
duje po prizadevanju rodoljubih mož od dné do dné tudi
naše slovensko slovstvo v mnogoverstnih razdelkih.

Učeni gosp. profesor je vstregel s to knjigo trem
narodam, ki se hočejo nar poprej svojiga, potem pa
tudi ptujih jezikov dobro vaditi in scer po kratko-
časni poti prijaznih pogovorov v mnogoverstnih za-
dévah. Slovenec, ki se slovenski jezik uči, najde
v téh bukvah obširno pripomoč, se vaditi lepiga in
čistiga govora; ravno tako pripomoč najdetá v njih
Talijan in Nemeec za svoj jezik. To je ena korist
hvale vredne knjižice. Druga pa je, de se Slove-
nec iz teh bukev tudi nemškiga in laškiga jezika
vadi, in nasprot Nemeec slovenskiga in laškiga,
Talijan pa slovenskiga in nemškiga.

Zató to knjigo za berilo ne le šolam, ampak
vsacimu, ki se želí zraven svojiga materniga še dveh
jezikov vaditi, toliko bolj priporočimo, kér jo je gosp.
pisatelj prav modro v dva glavna déla razredil; prvi
del obseže besede, ktere veže v kratke poterdivne,
odrečivne, vprašavne, velivne stavke i. t. d. takó de
se v tem slovniškem delu duh vsaciga jezika na-
učiti da. Ko je gosp. učenik po ti poti počasi na-
prej postopal, pride v 2. delu na pogovore, katerih
je za različne navadne potrebe 48 skupej spravil. Na
koncu knjige so iména nar imenitniših umetnost,
vednost, rokodelstev i. t. d. pridjane. Začetek knjige
razlaga slovenske čerke in njih izrekovanje. Sém
ter tjé se je kak tiskarni pogrešek vrnil, ki se pa lahko
popraviti da. —

De bi se pač ta knjiga takó po svetu razširila ka-
kor zasluži v prid tréh narodov! Gospodu profesorju
gre serčna zahvala, de je s koristno knjigo pomnožil
slovensko slovstvo. Tiskár jo je lepo natisnil, in mi
bi nič družiga ne želeli, kakor de bi — z oziram na
šole — cena knjige nižji bila.

Društvo za povestnico (zgodovino) jugoslovansko v Zagrebu.

V Zagrebu se bo vstanovilo zgodovinsko društvo

ostalo. Kakor so oče vpregali, vprega sin, in vsak se boji drugo šego vpeljati, zbog sosedov, de bi se mu ne posmehovali. — Če brez vsih predsodkov pamet poslušamo, bo nam rekla, de naj vola tako vprežemo, kakor nar ložeje vleče. Pustim vse prisposodblanje drugim, in le rečem, de po moji misli, je homot za govedino vprego pripravnejši od vsake druge naprave. Najmo prevdarjenje, in vprašajmo le skušnjo. V homotu gre vol pri še toliki teži, ki jo pelja, ravno ko bi se sprehajal; nič ga ne teži, nič ga ne boli. Zato so tudi taki voli dobro rejeni, debeli, močni. Pod izesam se ne more z glavo ganiti; glava je tudi pri volu nar žlahnejši del, in vsakimu se mora boga srota v serce usmiliti, ko vidi, kako silno se napenja, ako težko vleče. Jarem je toliko prikladnejši, kolikor se več homotu bliža; pa po nobeni ceni se ne morem sprijazniti z jarmi, kakoršne v Terstu samotežniki rabijo. Če se kje uboga žival terpinči, tako gotovo v taki vpregi. Vrat, ves oglodan in ranjen, bi mogel neusmiljeniga volarja opomniti, de vsak pertis zaboli; pa kaj se volár mara za vola? On misli, če kaj misli, kakor tisti menih, ki so ga konji težko na hrib vlekli: zakaj pa je vol, in ne gospod? in pretepi ubogo stvar, in jo kolne, de se bliska; in potrati s takim naganjenjem toliko lepiga časa, de bi dvakrat lahko perpeljal. — Alj tako djanje ni greh? Alj ni greh pohujšanje, ki se s tem otrokam daje, kateri tako divjanje, tako neumno razsajanje nad nedolžno živino gledati ino sliša: morajo? — Alj ni to greh, se šege deržati, ktera take nasledke ima? Tudi narodi imajo svoje otroče in možke léta; Slovenci bodite možje, in opustite, kar v svojem narodu imate otroškiga. „Poskusite, in kar se bo vam dobro zdelo, tega se primite!“

V ličnim majhnim homotičku bi vol dvojno težo brez sile vlekel, ter urno tudi v hrib lahko stopal; veliko časa bi se prihranilo, in uboga žival se manj zdelala, takó tudi lepši se obderžala. Prav rad hočem pervimu samotežniku, ki v Terst kamenje vozi, vso napravo za tako vprego kupiti, in mu še nekaj v denarjih poverh dati, de bi se enkrat takimu terpinčenju v okom priti začelo. Vém, de v kratkim bodo dobroto take vprege vsi, katerim je živina draga, spoznali, in se je prej alj slej prijeli, ako ravno bi jim na početku kake veči stroške, kakor dosadaj, napravila.

(Vred. Jadr. Slav.)

Pomenki in sklepi kmetijske podružnice v Planini.

(Dalje.)

Potreba živinskiga zdravnika v vsakim kantonu na deželi.

Razložil Aleks. Wilher.

Stari pregovor je: „čez zdravje ni nič.“ Alj za ozdravljanje ljudi na deželi je pri nas clo malo prevideno, za živino pa skor nič ne. Zadene tedaj kmeta, de mu kakšno živinče zbolí, nima nobene druge pomoči, kakor kar sam vé, ali kar mu kak sosed svetje, ali kak takó imenovan živinsk „arcat“ ali pa konjederec. Večidel pa, namesto pomagati, še hujši storé, kér le malo in slabo bolezin poznati zamorejo, če se še takó modre delajo.

Zató menim, de bi silno potrebno in koristno bilo, ako bi se v vsakim kantonskim poglavarstvu soseske pomenile, si izučeniga zdravnika živine najeti; za njegovo službino plačilo pa, kolikor je potreba, neke krajcarje na zemljišni davk naložiti. Če se na vsakih sto goldinarjev tega davka le 10 krajcarjev povzame, bo gotovo dovelj. Kaj storí to majhno plačilo proti velikimu dobičku in velikimu dobroti, ki jo potem soseske uživajo!

Kmetijska družba naše dežele je učiliše za ozdravljanje živine in podkovanje konj v Ljubljani napravila, in vsi domorodci moramo to deželi koristno napravo na vso moč podpirati.

De se bo pa več pridnih kmečkih mladenčev v to šolo k poduku podálo, se bo le potem zgodilo, kadar bojo tam izučeni zdravniki gotovi, de bojo potem v domači deželi si svoj kruh in živež zaslužili. Ob kratkim bo imela dežela potem dovelj dobrih zdravnikov, ki bojo na podlago v živinski šoli pridobljenih podukov potem svoje lastne skušnje opirali in razjasnovali, de jim bomo zamôgli z mirnim zaupanjem svojo bolno živino izročiti.*)

C. k. licealna bukvarnica v Ljubljani.

(Dalje.)

De bi pa imenovani zavod pešati ne jel, ampak čversto napredoval, je bilo sklenjeno že prec pri osnovi bukvarnice le take bukve za očitno in občino rabo kupovati, kakoršne bodo učeniki za šolsko mladost in prijatle raznih vednost izvolili. K temu cilju in koncu si je bilo tudi tačasno visoko Ljubljansko poglavarstvo veliko zaslug pridobilo, kér je pripomoglo, de je tudi Gornjogradška bukvarnica z Ljubljansko zjedinjena bila, ktero je zgorej imenovani bukvarničar Franc Wilde po visocim ukazu 27. rožnika 1798 popisal in z licealno vredil. Kmalu potem je pričel imenik pisati, v kteriga je vse bukve upisal, ktere so do léta 1801 v Ljubljansko licealno bukvarnico prišle; bilo jih je vsih skupej 13,239 zvezkov.

Po ukazu dvorne pisarnice 23. sušca 1823 so tačasni cesar Franc I. blagovolili baron Cojzovo bukvarnico za 7000 goldinarjev kupiti in zapovedati jo z Ljubljansko zjediniti; v imenovani bukvarnici je bilo 4394 zvezkov, večidel natoroslovskih, kemijskih, rudoslovskih in pa botaniških bukev.

Memo gredé se ne moremo zderžati, de bi nekdanjiga vodja latinskih šol, gospoda F. Hladnika, mnogospoštevaniga možá in veliciga dobrotnika licealne bukvarnice, v misel ne vzeli, kateri je bil v létu 1836 Ljubljanski bukvarnici 306 terdo in 339 mehko vezanih knjig večidel natoroslovskiga in botaniškiga obsežka podaril.

*) Ta misel gosp. Wilherja je velike hvale vredna, in zasluži, de bi jo vse soseske po vrednosti prevdarile. Izpeljati se lahko da, tudi na to vižo, če se več sosesk vkup vzame in na svoje stroške kakiga odrašeniga človeka, ki je bistre glave in slovensko brati in pisati zna, v Ljubljansko šolo pošlje in ga potem, ko se je dobro izučil, za zdravniškiga pripomočnika vdinja. Živina je kmetovaveca nar veči bogastvo, in dostikrat je en konj ali ena krava vse premoženje kakiga kmetiča. Če mu zbolí, si zamore le malokje prave pomoči iskati. So scer sém ter tje taki ljudje po deželi, ki se z ozdravljenjem živine pečajo, brez de bi pravo vednost lastnosti in natore živinskih bolezin in lastnosti in moči zdravil imeli. Prave podlage ali fundamenta jim manjka; vsa njih vednost se opira na nektere skušnje, katerih pa še prav presoditi niso v stanu, zató kér jim potrebne podlage manjka, ki se le iz praviga znanstva živinskiga trupla in njegovih delov, iz opravi vsaciga uda v zdravim stanu, iz različnosti znaminj, ktere so bolezní v ti ali uni stopnji lastne i. t. d. pridobí. Če se mora čevljár, kolár, úrar, in vsak rokodelec iz perviga učiti začeti, ako hoče dober mojster postati in ne mojsterskaza, bo vsak previden človek lahko spoznal, de tudi živinozdravilstvo podúka potrebuje, ker je živinsko truplo precudna mašina, ktera se mora na tanjko v svojih opravih poznati. Le podúk iz perviga, po tem pa skušnja delata praviga mojstra v zdravništvu; sama učenost brez skušnje, je puhla vednost, — sama skušnja brez poduku razjasnjene glave je pa slepo poskušanje tje v en dan na dobro srečo, slepi kokoši enako, ki tudi včasih kakšno zerno najde. Vred.

V létu 1845 je vodstvo Ljubljanske bukvarnice veliko nabero bukev rajnciga J. Kopitarja za 14,000 gold. na se spravilo; — za ta zaklad gré tukajšnjimu c. k. licealnemu uradniku, gospodu M. Kastelicu narveči zasluga. Odkritoserčno jo zamoremo reči, ako bi se ne bil on za nakup omenjene bukvarnice tako krepko poganjal, težko de bi bila imenitna Kopitarjeva bukvarnica kedaj v Ljubljano prišla; njemu gré tedej velika hvala in slava zató! — Po omenjeni Kopitarjevi bukvarnici se je licealna bukvarnica za 2105 terdo in za 1088 mehko vezanih knjig pomnožila, med kterimi so v prvi versti slovanske knjige, kakoršnih, razun Dunajske dvorne bukvarnice, morde nobena druga knjigarnica nima. Presvitli cesar Ferdinand I. so dovolili, de ima celi znesik (14,000 gold.) za Kopitarjeve bukve naenkrat plačan biti, brez de bi navadni létni zalogi c. k. licealne knjigarnice zavoljo tega potroška kej prikrajšaniga bilo. Rajnki Kopitar je bil Krajnc, torej je tudi prav, de je njegova zapuščina na Krajskim ostala.

Po omenjenih in enacih potih je c. k. licealna Ljubljanska bukvarnica v 56 létih svoj sedanjí obseg doveršila, in po tém takim se zamore po primeri svoje mladosti tudi z marsiktero svojih že prilétnih sestrá meriti, in sicer ne samo po številu bukev, ampak veliko več po svoji koristi in pridni porabi, od ktere smo gor bolj natanjko govorili.

(Dalje sledí.)

Od omike slovenskiga jezika. *)

Že pred nekaj časam je bil v Ljubljanskim nemškim časopisu en sostavik na svitlo dan, v kterim nek pisavec iz Čateža pod namíko in pretvezo, povzdigo slovenskiga jezika pospešiti, z naglo spreménjenim obrazam čez omiko tajistiga svojo sodnjiško palico zlomi. „Rebus in arduis aequam mentem servare memento!“ to je: „Pomni v protivnih rečéh, de pokoj duše ohraniš!**)“ smo po besedah pevca sami sebe opominovali, ko smo z globoko nejevoljo to visoko učeno, z greškim imenstvom potreseno čerkarijo brali. Ne trohe nismo mogli dvomiti, de se bodo sinovi Slovenije eden pred drugim skušali, temu zakrítimu protivniku njegovo čelo izbrisati in sramoto našimu jeziku, od njega storjeno, pred ravno tistimi bravci, pred kterimi je dan zagledala, zopet v tamo pognati. Tode zunaj kratkiga odgovora v „Ljubljanskim časniku“

*) Pričijoči sostavek je pojasnjenje spisa, ki je bil nemškemu Ljublj. časopisu iz Čateža poslan in v 75. listu pod naslovom: »Po kateri poti bi se dala viši omika jugoslavjanskiga (slovenskiga) jezika v nar krajim času zgotoviti?« natisnjen. Bilo je to pojasnjenje povirno v nemškem jeziku izdelano in nemškemu časopisu namenjeno; kér ga pa častita vredija ni hotla v natis dati, smo ga izročili »Novicam« v slovenskim jeziku.

**) Resnoba ali istota (Ernst) terja počasno pevsko metro; toraj smo se pri prestavi te verstice, kar je bilo mogoče, na tanko po latinskim izgledu ravnali, in besede: aequam mentem (v kterih zlasti resnoba leži, in ktere so zavoljo tega po svoji natori posebno počasno in tehkotno izrekvati), kér v našim jeziku nič špondejev (dolgínov), ampak le troheje in jambe (dvojnice in dvojake) imamo, v trohejih namest v daktilih (trojnicah) postavili. Vošiti bi bilo, de bi se slovenski pevci bolj na tanko poznaniti hotli, ktere čutila in vidi počasno, ktere hitro; in zopet, ktere čutila in vidi terde ali ojstre, in ktere mehke ali mile besede zahtevajo; kar bi pevskim izdelkam veliko večí gínjivost in doveršeno lepoto dajalo. V tem ravno obstoji ena imenitna prednost slovenskiga jezika, de ima kakor hitre in počasne, takó tudi mehke in terde besede; in de se po tem takim vnjem prav po natori vsakoršnih čutil in vidov govoriti da. Pisavec.

nam dosedaj še nobeno natankniši odslovilo ni na vgléd prišlo. —

Kaj tedaj? Ali v resnici takó slabo stoji z našim slovenskim jezikam? Ali je res takó vse olíke prazin, de bi se njega in njegoviga učenstva skoraj sramovati mógli? — Dajte, poglejmo, kakó to pisavie omenjeniga sostavka skaže. De bi to reč ja prav stavno in učeno speljal, razdelí slovijsko omiko v tri stopnje, zmed kterih prva po njegovi domišli (Phantasie) synthetiko ali sostavo, to je stvaritev slovenskiga jezika; druga: analytiko ali razstavo, to je, slovnico in slovoznanstvo, in tretja: izdelke, ki po teh poslednih na svitlo pridejo, v sebi zapopade. Med vstanovljenjem teh treh stopinj slovijne omike izusti pri zlaganji prve stopnje to čudno misel, de naš jezik še prve stopnje omike dosegel ni, in ga ravno za to še le stvaritevni jezik („die erst zu schaffende slovenische Sprache“) imenuje. „Naj se toraj le skerbí, — pravi potem — de se nove glavne dela slovenske pismarije ali pisemstva vstvariijo, kakor so nekteri že s pohvalo začeli. — Zakaj, kadar smo enkrat v posesti zadostne izborne pismarije, potem, in še le po tem hočemo visoko vkaje zaupiti: Omikani slovenski jezik nam je rojen, on živí! Potem pa stopimo takó naprej v drugo stopnjo, namreč v stopnjo razstave. Slovoznanci in slovini (Philologen und Grammatiker) se pomaknejo noter v visoke veže in notrajne prostore veličanskiga poslopja, in si naberejo priprave, vsaki za svoje okoliše ali okrajno. — Po izdelkih teh poslednjih pak — takó on sklène — nastopi tretja stopnja omike jezika.“

Ta oddelk sostavka smo hotli od besede do besede prestaviti, de bi bravcam vse velikanske skoke te popolnoma po rakovi poti izdarne skleparije (syllogistik) pred oči postavili. Po nje zapopadku tedaj bi bil naš jezik še le v prvi stopnji stvarjenja zapopaden; slovenska slovnica in slovoznanstvo bi bilo še delječ od nas v prihodnosti v drugi stopnji razstave; — in še delj tretja stopnja doveršene omike našiga jezika. Vender bi mogli skerbeti, že v prvi stopnji, to je, še preden se k slovnici in slovoznanstvu približamo, glavne dela pismarije stvariti, v kteri prigoji (če tudi še le v prvi stopnji!) bi že vkaje zaupiti smeli: omikani slovenski jezik nam je rojen, on živí!!

V resnici ne vémo, komu bi se bolj čuditi mógli, ali globokimu umoslovju pisavca, ali njegovimu z umetniško roko pobarvanimu domoljubju; pa — ostermeti moramo, kadar beremo, kar vsaki slovenski učene v drugi ali tretji delíni malih šol vediti zamore, namreč: de že davno slovensko slovnico in slovoznanstvo imamo. — Kakó? ali so pisavcu vse mnoge slovnice našiga jezika od Bohoriča, Pohlina, Kopitarja, Vodnika, Zelenkota, Dajnkota, Metelkota, Murkota, Potočnika, Malavašiča, Muršeca, Janežiča (de izborniga koreninskiga slovnika „Etymologicon“ od Jarnika clo nič ne opomnimo) popolnoma neznane reči? — Ali nam zamore še kako poglavje, kaki razstavik imenovati, kteriga bi slovenska slovnica še donesti imela? — Po pravici pravi eden nar novejših pisavcov slovenske slovnice v 3. listu zgorej opomnjeniga „Časnika“ sam, de so v oziru (slovijne) omike slovenskiga jezika dosedanji slovini, posebno Bohorič, Kopitar, Vodnik in drugi že toliko storili, de se veliko več želeti, ja brez de bi se jezik ne kazil ali ne zatajil, clo več storiti ne more. Kdor je kako novejši slovensko slovnico — pristavi še — le nekoliko prebiral, more to sam poterđiti. S kako prederznostjo je tedaj pisavec zamogel reči, de slovenskimu jeziku še slovnice in slovoznanstva manjka?!

krivico delalo, nas ropalo ali pokradlo. Kdor danes sosedoviga premoženja ne spoštuje, se zna jutri mojiga lotiti. — Kam bi potem takim mi vsi prišli? — Ljubi bratje! Če čmo vkup živeti, moramo vedno poglavitni nauk pred očmi imeti, ki pravi: „Kar tebi ne dopade, drugimu ne stori.“ Če se vi tega nauka ne bote držali, če vi ptujiga premoženja ne bote spoštovali, se bodo kmalo ljudje najdlji, ktere bo po vašim premoženju lakalo. Pomislite! ali ne bo to jama, ktero ste si sami kopali? ne bo to delo zvesto posnemanje vašiga slabo prevdarjeniga izgleda?

Iz tega znate lahko presoditi, de pravično, svoje dolžnosti dobro in spodobno zapopadejoče vladarstvo ni zamoglo vsih gosposkinih davkov brez vsiga odškodovanja preklicati, pa tudi vse odškodnine ne na-se vzeti. S prvim pričetjem bi bilo vladarstvo storilo veliko krivico bivšim grajšakam, ker bi jih bilo obropalo, namesto po dolžnosti njih pravice varovalo; z drugim pričetjem bi si bilo vladarstvo brezštevilne dolgove in potroške naložilo, ktere poplačati bi mu nikakor ne bilo mogoče. To pretehtaje je vladarstvo po srednji poti mahnulo in ukaz dalo: „Vsi gosposkini davki, v denarjih, v blagu in delu imajo nehati, nekteri proti milostnemu odškodovanju, drugi brez vsiga odškodovanja.“

Milostno odškodovanje obstoji v tem, de od presvetliga cesarja zvoljene komisije po prav niskih kupih precenijo vse kmetovavske davšine v blagu in delu, in od ukupšine vsih v denar prerajtanih nekdanjih gosposkinih davkov terpi tretjino prejšni grajšak, tretjino bo vladarstvo plačevalo, in zadnjo tretjino mora kmet odškodovati.

(Dalje sledi.)

Satan ljuliko seje.

„Novice“ so že povedale, da naj kmetje pridno grejo h distriktnim komisijam zavolj urbarskih in desetinskih rajting; da se ta reč enkrat popolnoma poravná. Ker pa dober svet nikoli od več ni, ga moram še enkrat ponoviti — morebiti da se omaje še kakoršna terdovratna glava in obvarje pred skrivnimi zapeljivci, kteri po ovinkih uboziga kmeta sleparijo in tako njemu pravo spoznanje ravno v tistim času zave-rajo, ko se mu ima zora popolniga odrešenja prikazati.

Meni je na znanje prišlo, da kmetje po Goren-skim dobivajo pisma brez imen ali podpisa, v kterih se jim svetuje: „de naj nikar ne grejo k tem rajtingam, ker jim ne bo treba nič plačevati, če k rajtingam ne pridejo.“ Dolžnost moja kakor vašiga namestnika pri deželni komisii in kakor cesarskim postavam vedno vdaniga deržavljana me veže, vas varvati pred vsakim tihotapcam — on je satan, ki na skrivnim ljuliko seje, da bi rodila kmetu plevél namest žíta. Če vam taki skrivni svetovavci dobro želé, zakaj se ne imenujejo, de bi jih poznali, bi lahko po njih okoljstava prevdarili, ali jim je za kmeta res kaj mar ali ne! Gotovo nimajo takih imén, da bi se jim verjelo, zato morebiti take skrivne pisma drugim podkladajo, da bi se jim bolj verjelo. Kdor vam tedaj kaj taciga svetuje, je volk v jagnjetovi koži — in že sv. pismo nas varje pred njim. Da bote prav popolnoma spoznali napčnost takih svetov, hočem na dalje govoriti:

Grajšine morajo od vsakiga kmeta posebej vse davšine zapisati in v dnarje prerajtati, te spiske pa dobijo distriktne komisije v roke. Grajšinam se ne more ravno za zlo vzeti, če se kaj zmotijo pri tem delu, ker je zlo težavno, in v svojo škodo se noben človek rad ne zmoti. Tudi je dosti davšin, kterih iména se dajo prekerstiti v bolj dopadajoče, kakor so bile nekdanje iména pred sto leti, ko še nemški jezik takó omikan ni bil, kakor zdaj. Lahko se zapiše namest „pasji oves“ Hunds-

hafer), „borštni oves“ (Forsthafer) i. t. d. Lahko bi bilo, de bi novo imé kaj bolj nedolžniga naznanilo, kakor staro imé, ktero na ravnost z besedo pravico pové. Če bi se — postavimo — kaj taciga pripetilo, kaj mislite: za kteriga bi bilo bolj prav, če kmet k rajtingi ne pride? Na to odgovorim, kar ukaz 12. septembra 1849 v §. 104. pravi, to je: „če kdo ne pride k rajtingi, bo plačal, kar se mu bo določilo in pravice ne bo imel, se naprej pritožiti.“ — Prevdarite sami, ali je tak človek vaš prijatelj, kteri vam kaj taciga svetuje? Na dalje. — Tak človek je tudi podpihovavec, zato, ker svetuje nekaj, kar je postavam na ravnost nasproti.

Še enkrat vam tedaj priporočim: pojte radovoljno k rajtingam, poišite stare urbarske bukvice in nesite jih k distriktnim komisijam, kader bote povabljeni; oni imajo dolžnost lepo in prijazno z vami se pomeniti, tode tudi vi ne bodite robasti, ampak prijazni in dobrovoljni — z lepo se ložej kaj poravná, kakor z napuhom, ošabnostjo, z vpitjem ali razsajanjem. Pokažite z omikanim vedenjem, de ste godni, biti samostalni možje, de ste vredni biti odvezani zemljišniga podloštva. Takó bojo mogli omolkniti tisti rakovci, kteri vedno pravijo, de je ljudstvo še preneumno za vstavno svobodnost. Če imate zaupanje na me, verjemite mojim resničnim besedam; če pa mojim besedam ne verjamete, je to znamnje, de nimate več na mene zaupanja in jest bi mogel po tem takim zapustiti tisti sedež, na kteriga me je le vaše zaupanje postavilo — potlej naj vas namestuje tudi skrivni svetovavec, ki vam lažnjive brezimne pisma pošilja. Ambrož.

Že spet ogenj v Vodiški fari.

Že spet smo ogenj v Vodiški fari imeli. Ponoči o pol 12. med 17. in 18. t. m. ste v Bukovci spet 2 kmetiški hiši s svojimi poslopji pogorele in pa en pod (skedenj) nekiga tretjiga gospodarja. Tudi pri tem ognju so okolišne take, de se ne da drugači misliti, kakor de je zažgano bilo.

Od sv. Matija sém je zdaj že v petič v Vodiški fari gorelo. Ljudje so tako ostrašeni, de so vsi prepadeni, nekteri skorej nič ne spijo; noči se že naprej boje, in se vsi zganejo, če le ura bije, in res prav čuditi se je, de do dobriga ne zbolé. Zavarvani so zdaj pri nas do maliga vsi. To blodenje je pa že prazno, da si posestniki sami zažigajo, de dnarje dobé in ložej na novo zidajo in eimprajo. Pri nas se že nič taciga misliti ne da.

Po kmetih je to velik križ, de se ljudje pri ognju nič razumno ne znajo obnašati, de jim gasivniga orodja manjka, de ljudje veči del prazni k ognju prileté in de veljavnih poveljnikov nimajo. Vsaka srenja naj bi imela kake za to postavljene možé, de bi pri ognju poveljstvo imeli, in možaki naj bi vselej sekire in cepine, ženske pa škafe seboj prinesle. Silno neznano je viditi, de cele rajde ljudi pri ognji leno kakor de bi bili okamneli stojé, de možaki tabak pijó in križem roke deržé; če se vpije: vode, vode! se je le poredkama kaki škafec dobi in še ta, ker je je premalo, ogenj bolj oživi kot pogasi.

Prepričali smo se, kako koristno bi bilo, de bi vsaka veči srenja, ali vsaj vsaka fara imela špicovnico in pa več spledenih in posmolenih vedrov, kteri se pri metanji s streh ne razbijejo in se tudi veliko ložej nosijo in eden drugimu podajajo.

Naj nam c. k. okrajne poglavarstva tudi htemu kaj pripomorejo, zakaj brez njih tudi v novo vpeljanje srenje nič ne bojo storile. Jernej Arko, fajmošter.

C. k. licealna bukvarnica v Ljubljani.

(Konec.)

Shranjena je v šolah v drugim nadstropju v šeste-

rih sobah, od katerih ste dvé posebno veliki, in sicer v 105 velicih in 4 manjših omarah. Bukev pa, večidel pravdoslovskih, ki jih je bukvarnica od poprejšnjiga tukajšnjiga dvorniga svetovavca, visokočastitiga grofa D. Welsperga pretečene velike šolske praznike podarovanih dobila, bo tudi kaki dve omari, ktere pa še niso za občinsko rabo v red djane.

Od bukev posameznih oddelkov slovstva ni tukej naša naloga govoriti, zakaj od nobeniga oddelka nemoremo reči, de je popoln; še ondi, kjer imajo bukvarnice po več tavžent gold. dohodkov na léto, niso tako popolni, de bi v njih ničesar pogreševati ne bilo.

Po verhu le toliko rečemo, de sta oddelka gerških in rimskih klasikarjev z bukvami še skorej nar bolj oskerbljena, po katerih šolska mladost in drugi bravci segajo, akoravno se v njima še marsiktera škerbina raznih slavovitih bukev najde, po katerih najbolj gosp. učenci Ljubljanskiga gimnazija poprašujejo, ktera se bo pa sčasama po mogočosti tudi zamašila. V omarah nemških klasikarjev se vidijo le posamezni slavoviti pisatelji; škoda, de ni polje nemškiga parnasa s krasnimi cvetlicami bolj zasajeno, po katerih šolska mladost močno hrepeni in vseskozi poprašuje. Z laškimi, francozovskimi, angležskimi in pa španjskimi klasikarji je licealna bukvarnica nar slabši preskerbljena, čeravno je vseskozi prašanje po njih. Med vsimi pa laških nar bolj pogrešamo. Z Lahi smo tako rekoč sosedje, s kterimi imamo vseskozi opraviti, škoda velika, de nimamo več slovstvih pripomočkov v rokah, de bi se že od mladih nog z njih slovstvam in slavovitnimi pisatelji italijanskiga parnasa soznani; škoda, de imamo v Ljubljani učilnico laškiga jezika in slovstva, ktere se šolska mladost z veliko koristnostjo in pridam od léta do léta bolj poprijemlje, in žali bog! le premalo bukev, po kterih ona hrepeni. — Če bi ne imela Ljubljanska bukvarnica naslednjih laških pisateljev, to je: La sublime scuola di G. de Valenti, Ariosto, Dante, Petrarca, Monti, T. Tasso, Goldoni, Machiavelli in komej dveh porabljivih besednjakov, takó bi se ne moglo nikomur z italijanskimi bukvami vstreči. Kar ima pa francozovskih, angležkih in španjskih klasikarjev, se tudi lahko na perste soštejejo. Pravdoslovskih bukev ima dovolj, tode le starih, ktere sedanji pravdoslovci komaj po iménu poznajo; novih pa le toliko, kolikor jih je pretečeno léto podarjenih dobila; zgodovinskih bukev ima naša bukvarnica tudi dovolj; zemljopisnih, natoroslovskih, kemijskih, kmetijskih in pa rudnijskih pa srednjo reč. Z botaniškimi bukvami je licealna knjižnica dosti dobro preskerbljena, ona ima lepih bukev s podobami raznih rastlin in zeliš veliko, le škoda de pri miru ležé, kar je v Ljubljani botaniška šola jenjala; z matematiškimi in naravoslovskimi bukvami ni takó, ako jih ima ravno brojno nabéro, prevedena, kakor bi jih bilo za sedanji čas želéti. Tudi bogoslovskih bukev ima dovolj, tode večidel iz poprejšnjih časov.

S slavjanskimi bukvami se Ljubljanska bukvarnica do leta 1845 ni mogla bahati, po mačehje je bila ž njimi prevedena; pa sej ni moglo tudi drugači biti. Kdo se je do léta 1848 s slavjanskim slovstvam ali pa z bukvami drugi pečal, kakor le posamezni prijatli slovenščine? Koliko Slovencev je bilo pri nas, de bi bili svoj domorodni jezik ali pa slovstvo čislali, ali po omenjenim slovstvu in bukvah segali? Več jih tacih poznamo, ki so se sramovali, de so slovenske kervi, ne pa de bi se bili s slovenščino ubijali. — Ravno takó se je tudi s slovenščino sploh godilo, in se žali bog še zdej godí. Komu je bilo mar, de bi bil slovenske bukve skupej zberal? Kteri bukvarničar Ljubljanske bukvarnice je bil za kej taciga vnet? Razun M. Čopa se ni nobeden s slovenščino pečal. Kar je imela licealna bukvarnica do léta 1830 slavjanskih bukev, so

bile večidel iz baron Cojzove knižnice pred ali potlej v licealno prišle. S Kopitarjevo nabéro se je pa Ljubljanska bukvarnica jako opomogla, in sicer takó, de se zamore reči, de se, razun dvorne Dunajske bukvarnice, morde nikjer po celim Avstrijskim toliko in tacih slavjanskih bukev skupej ne najde, kakor v Ljubljani.

Od družih oddelkov pa, kterih nismo v mislih imeli, nimamo nič posebnige povedati.

Od posebnih prestonost in imenitnost ne bomo govorili, od enacih le toliko povémo, de je Ljubljanska bukvarnica naj bolj osobite in naj dražji bukve od časa do časa po sesarskih darilih dobila; naj starši bukve ima pa od leta 1470.

Vodji Ljubljanske c. k. licealne bukvarnice so bili po versti naslednji: prvi je bil že gor omenjeni gosp. F. Wilde; po njem o Francoskim vladarstvu Mihael Lieb in pa grof Hieronim Agapito, za njima po zopetni srečni avstrijski premagi M. Kalister do léta 1829, po njem M. Čop do leta 1835, ko je bil valovih Save 6. maliga serpana nemilo smert našel in po njegovi smerti jo je vladal do 13. prosenca t. l. pa Dr. Jož. Kalasanec Likavec *). — Popisali so jo pa in večidel takó vredili, de se zdej brez velike zamude časa vsake bukve kmali najti dajo: gospod Jož. Kalasanec Likavec; gospod Miha Kastelic, skriptor bukvarnice in pa podpisani. De se pa pri tem delu M. Čopu krivica ne zgodí in zasluge ne prikrajšajo, moramo povedati od njega le toliko, de je bil on delo, ktero je bilo neizrečeno potrebno, osnoval in bukvarnico le popisovati pričel, ktero delo so pa njegovi naslednjiki s združenimi močmi v letu 1842 doveršili. Ljubljana 23. velciga travna 1850. J. Kosmač.

Od omike slovenskiga jezika.

(Konec.)

Drugači pa bi bilo, ko bi se v slovenskim jeziku tudi novo in skozi in skozi domače imenstvo vpejljati hotlo. V ti prigoji bi se moglo, se vé de, še veliko noviga zličiti in stvariti. Tode z dogotavljenjem tega dela, v kterim so ravno Slovenci med vsimi drugimi slavjanskimi narodi nar imenitnisi poskušnje skazali, bi Slavjani v zadevku omike svojiga jezika nekaj storili, kar do sedaj še v nobenim drugim omikanim živim jeziku ni storjeniga bilo. In take hvale vredne poskušnje nekterih šolskih učencov mende pisavic omenjeniga sostavka v mislih ima, kadar od novoslovenskih modrovanj govori. De bodo bravci od takih poskušinj ložej soditi zamogli, hočemo tukaj en izgled vpejljati. Ako se postavim učenik pri zlagi štirih rajtinskih načinov (rajtvil) namest latinskih imen: addition, subtraction etc. domačih besedi posluži, ktere so iz slovenskih korenin speljane, in namest addition sošteja ali soštetev, namest subtraction, odšteja ali oddaja namest multiplication povzema ali množitev, in namest division razdela ali delitev rabi; takó bodo otroci ne le veliko ložej razumeli, kaj te imena v sebi imajo, ker jim je pomen njih korenin že iz navadnih glagolov sošteti, odšteti, povzeti i. t. d. dobro znan; ampak jih bodo tudi veliko ložej, kakor neznane latinske imena zamerkali in v spominu ohranili. Res je sicer, de so take besede novije; pa če so pripravniši in umevniši, kakor stare ptuje, zakaj bi se ne vpejljale? — Tudi drugi jeziki, kterim se omika ne

*) Ker je bil ta sostavek že pred izvolitvijo visoko spoštovaniga gosp. Kastelica za vodja c. k. Ljubljanske licealne bukvarnice spisan in vredništvu podan, manjka v versti imenovanih mož naš novi vodja g. Kastelic, kteriga izvoljenje je vsim Krajcem prav po godu. Vredništvo.